

tävän pieni verrattuna muihin suomalaisiin siirtolaisiin.

Rakenteeltaan tutkimus on onnistunut, vaikka systemaattinen asioiden käsittely aiheuttaa toistoa. Metodisesti työ etenee siten, että työ- ja asuinpaikkatietoja tarkastellaan yksittäisten henkilöelämäkertojen kautta, mistä seuraa paikoin luettelonomaisuutta. Kuitenkin työ etenee johdonmukaisesti. Siinä hyödynnetään myös siirtolaisuuden yleisiä teoreettisia malleja. Tekijä asettuu kannattamaan nk. core-periphery-mallin selitysarvoa kanadansiirtolaisuuden yhteydessä. Hänen lukuisat esimerkkita-pauksensa tukevat käsitystä siitä, että kehittyvän talousalueen vetovoima määräsi muuttoliikkeiden ja etappien suunnan. Tämä näytti pätevän sekä Kanadan – Suomen siirtolaisuus-suhteessa että ilmeisesti myös Kanadan sisällä tapahtuneissa muutoissa.

Tekijä tuntee hyvin alan tutkimuskirjallisuuden ja on tätä tutkimusta varten joutunut monipuolisesti perehtymään Kanadan ja koko Pohjois-Amerikan siirtolaisuuden historiaan. Työn viimeistelyssä olisi tosin ollut parantamisen varaa (esim. liitteet). Osa viimeistelyvirheistä johtui nykyajan tietokoneteknologian aiheuttamista ”omavaltaisista” muutoksista, joita tosin olisi voinut valvoa tarkemmin. Tämänkaltaista tutkimusta olisi voinut havainnollistaa enemmän graafisesti ja kuva-aineistolla.

Tutkimus antaa mielenkiintoisen näkökulman koko Kanadan siirtolaispopulaation työ- ja asuinoloihin. Henkilötasolle viedyn analyysin kautta se lisää tietojamme merkit-

tävästi itäsuomalaisen, suomalaisen ja kanadalaisen siirtolaisuuden historiasta ja nykypäivän tilanteen taustoista. Se on hyvä osoitus uudenlaisen näkökulman tarjoamista mahdollisuuksista aihepiiristä, jossa ehkä jo arvellaan ”kaiken olevan tutkittua”. Toivon mukaan tästä väitöskirjasta julkaistaan osia englanninkielisenä aiheen kansainvälisen merkittävyyden vuoksi.

Auvo Kostiainen

Punaisen fennomanian uho ja tuho

Markku Kangaspuro: Neuvosto-Karjalan taistelu itsehallinnosta. Nationalismi ja suomalaiset punaiset Neuvostoliiton vallankäytössä vuosina 1920-1939. SKS Bibliotheca Historica 60, Helsinki 2000. 402 sivua, kuvitettu.

■ Otettiinpa tarkastelun kohteeksi miltei mikä tahansa idänsuhteittemme lähihistoriaan liittyvä aihe tai vaihe, keskustelu joudutaan lähes poikkeuksetta aloittamaan viittamalla 1990-luvun alussa tapahtuneeseen Neuvostoliiton hajoamiseen. Sen ansiosta vielä kymmenisen vuotta sitten kaksi täysin mahdollomalta tuntunutta asiaa on käynyt mahdolliseksi: Neuvostoliiton arkistojä-

on ainakin osittain avattu tutkimuksen käyttöön ja YYA-Suomessa idäntutkimusta kahlinneet poliittiset pidäkkeet ovat kirvonneet. Juuri näiden pidäkkeiden takia esimerkiksi Neuvosto-Karjalan 1920- ja 1930-lukujen historia, jota *Markku Kangaspuro* tutkii tuoreessa väitöskirjassaan, kuului ehdottomasti niihin tabuihin, joita taannoisissa suomalais-neuvostoliittolaisissa historioitsijaseminaareissa ei olisi voitu missään tapauksessa käsitellä.

1990-luvulla Karjala on noussut aivan uudella tavalla tutkimuksen polttopisteeseen. Uudessa tilanteessa myös suomalaiset ja venäläiset tutkijat ovat päässeet ensi kerran toden teolla harjoittamaan tieteellistä yhteistyötä. Joensuun ja Petroskoin yliopistoilla on ollut Karjala-tutkimukseen eräänlainen esikoisoikeus, jota ne ovat myös kiittävästi käyttäneet hyväkseen. Joensuulaisten historioitsijoiden primus motor on ollut dosentti Antti Laine, jonka johtaman ’yhteiskarjalaisen’ projektin hedelmiä on myös Markku Kangaspuron käsillä oleva väitöskirja.

Karjala on Euroopan läntisen ja itäisen kulttuuripiirin välistä rajaseutua, johon on vuosisatojen ajan kohdistunut ristiriitaisia intressejä kummas-takin ilmansuunnasta. Venäjälle ja myöhemmin Neuvostoliitolle Karjala on ollut tärkeä ennen muuta Pietarin (Lenin-gradin) turvallisuuden ja Luoteis-Venäjän sotilasstrategisen merkityksen takia, sillä Karjalan kauttahan Venäjällä on (mm. rautatie)yhteys (vuodesta 1916) Muurmannin rannikon suliin satamiin Pohjoisella Jäämerellä. Suomelle Karjalasta

tuli 1800-luvun kansallisen herätyksen myötä 'suomalaisuuden alkukoti' ja romanttisen innoituksen lähde.

Ensimmäisen maailmansodan loppuvaiheessa, kun Venäjällä oli tapahtunut vallankumous, Suomi oli itsenäistynyt ja sisällissota oli päätymässä valkoisten voittoon, ajatus rajantakaisten suomenheimosten kansojen liittämisestä 'Suur-Suomeen' sai ilmaa siipiensä alle. Suomesta lähetetyt retkikunnat pyrkivät yhdessä kapinoivien karjalaisten kanssa kukistamaan bolševikkivallan Karjalassa. Toisaalta useita tuhansia suomalaisia punaisia oli keväällä 1918 lähtenyt johtajineen maanpakoon Neuvosto-Venäjälle. Heistä osa asettui Karjalaan. Tarton rauhassa 1920 raja vedettiin Karjalan halki vanhaa, autonomian aikaista Suomen ja Venäjän rajalinjaa pitkin. Tilanne rajalla rauhoittui 1920-luvun alkuvuosina, mutta epäluulot vastapuolen aikeita kohtaan jäivät kytemään ja vain pahenivat vuosien mitaan.

Markku Kangaspuro on selvittänyt väitöskirjassaan suomalaisten punaisten johtaman Neuvosto-Karjalan 'nousun ja tuhon'. Tutkimus käsittää vuodet 1920–1939, Karjalan Työkansan Kommuunin (vuodesta 1923 Karjalan Autonominen Sosialistinen Neuvostotasavalta) perustamisesta talvisodan syttymiseen. Kangaspuro käsittelee lyhyesti myös talvisodan aiheuttamaa uutta täyskäännettä Neuvosto-Karjalassa: sinnehan perustettiin huhtikuussa 1940 Karjalais-Suomalainen Neuvostotasavalta, johon Suomen Moskovan rauhassa luovuttamat alueet Karjalan kan-

nasta lukuun ottamatta liitettiin ja suomen kieli sai jälleen virallisen aseman.

Tutkimuksen varsinainen painopiste sijoittuu vuosiin 1920–35, jolloin suomalaiset punaiset johtivat suvereenisti Neuvosto-Karjalaa. Leninin hallitus katsoi jo vuonna 1918, että juuri suomalaiset punaiset olisivat sopivin ryhmä toteuttamaan sosialistista vallankumousta ja juurruttamaan neuvostovaltaa Karjalaan, jonka kansa oli altis kapinoimaan ja tukemaan rajantakaisten 'valkosuomalaisten' pyrkimyksiä.

Suomen sisällissota siirtyi tavallaan paenneiden punaisten mukana Itä-Karjalan maaperälle ja jatkui siellä aivan konkreettisestikin ns. heimosotina valkoisen Suomen pyrkinessä viemään vapaussodan loppuun. Toisaalta Aunuksen retkeläisten karkottamiseen takaisin Suomen puolelle osallistuivat aktiivisesti myös suomalaisista punaisista kootut joukot.

Punaisille rajantakaisesta Karjalasta muodostui tukikohhta, jossa he saattoivat haaveilla vallankumouksen leviämisestä takaisin Suomeen ja jopa koko Pohjolaan. Vuonna 1920 Neuvosto-Karjalan johtoon nousut entinen Suomen työväenliikkeen johtomies Edvard Gylling ryhtyi toteuttamaan jopa punaiseksi fennomaniaksi luonnehditua kansallisuuspolitiikkaa. Sen keskeinen elementti oli karelianismi: karjalaiset oli saatettava jälleen takaisin suomenheimoiseen yhteyteensä, josta Venäjä oli heidät aikoinaan irrottanut. Gyllingin 1920-luvulla harjoittama kieli-, koulu-, väestö- ja kulttuuripolitiikka oli todellakin tä-

mänsisältöisen nationalistisen päätöksen läpituunkema. Tämä politiikka tarkoitti konkreettisesti suomalaistamista eli venäläisen vaikutuksen tietoista vähentämistä.

Melkoinen paradoksi onkin se, että valkoisen Suomen ja suomalaisten punaisten kansallismielisyys vetosi niin samansisältöisiin tunnuksiin, että monet Gyllingin ja hänen lähimmän taistelutoverinsa Kustaa Rovion tekstit olisi aivan yhtä hyvin voitu julkaista niin 'Suomen Heimossa' kuin 'Punaisessa Karjalassakin'. Sillä, että AKS ja punaiset fennomaanit edustivat poliittisen kentän vastakkaisia laitoja, ei ollut itse retoriikan sisällön kannalta juuri mitään merkitystä. Molemmat katsoivat suomalaisen sivistysporvariston taapaan sekä karjalaisia että venäläisiä hieman viistosti alapäin, pitivät heitä laiskoina, liikaisina, tyhminä, jne.

Itse asiassa Gylling toi Itä-Karjalaan mukanaan ajatukSENSA punaisesta Suur-Suomesta, josta hän oli kansanvaltuuskunnan edustajana helmikuussa 1918 Oskari Tokoin kumppanina allekirjoittanut valtiosopimuksen Leninin hallituksen kanssa. 1920-luvulla revanssihaaveet ulottuivat vielä paljon Suomea pitemmällekin. Neuvosto-Karjalan piti oleman lähimain koko punaisen Pohjolan peruslinnake, jonka uskollisin etujoukko olisivat suomalaiset punapakolaiset. Heitä oli Karjalan väestöstä alkuaan vain vaivaiset pari prosenttia. Koska suomenkielisten joukko oli noin pieni, 1920-luvun lopulta lähtien suomalaisverta yritettiin tuottaa Karjalan kunnalle muilta mailta, Tverin

Karjalasta, Suomesta, Yhdysvalloista ja Kanadasta. Näissä värväyssuunnitelmissa oli keskeisellä sijalla myös nationalistinen elementti, suomalaisten punikkien johtama kalevalainen kansa, jonka sirpaleet piti koota yhteen uusia taistoja varten. Esimerkiksi amerikkansuomalaisten muuttoa Gylling ajoi vähentääkseen venäjänkielisten osuutta tasavallassaan, eikä hän tätä motiivia mitenkään peiteltyt vaan sai Stalininkin suostumaan maahanmuuttoon. Enimmillään amerikkansuomalaisia oli Karjalassa 7 000-8 000 eli miltei puolet alueen koko suomalaisväestöstä.

Stalinin lähipiiri tuki aina 1930-alkuvuosiin saakka suomalaisten punaisten kansallismielisiä pyrkimyksiä ja hegemoniaa Neuvosto-Karjalassa. Tuki meni jopa niin pitkälle, että vähemmistökansojen kielitä ja kulttuuria suosiva ns. korenizatsija (=juurruttamis)-politiikka merkitsi Karjalan tasolla eräässä vaiheessa siirtymistä karjalaistamisesta suomalaistamiseen jopa pakkokeinoja käyttäen.

Käännepähtäjä tapahtui Neuvosto-Karjalassa, kuten koko Neuvostoliitossakin, 1930-luvun alkuvuosina. Syynä oli kansainvälispoliittisessa tilanteessa tapahtunut käänne, joka johtui Hitlerin valtaannoususta 1933 ja Saksan jälleensuostautumisesta. Tässä asetelmassa Neuvostoliitto piti Suomea Saksan potentiaalisena liittolaisena. Reuna-alueilla asuvista Neuvostoliiton vähemmistökansoista tuli hetkessä Kremlin näkökulmasta epäluotettavia, mistä ne joutuivat pian kalliisti maksamaan.

Vähemmistökansojen natio-

nalismien tukahduttaminen alkoi Ukrainasta jo 1932. Neuvosto-Karjalan johtajat Gylling, Rovio ja kumppanit osoittautuivat Moskovan näkökulmasta niin vaarallisiksi nationalisteiksi, että suomalaispunnikkien elitistinen status luhistui muutamassa vuodessa. Ensin menivät puoluevirat, sitten myös henki. Syytökset olivat kaikkialla samansuuntaisia; Gyllingin hallituksen väitettiin esimerkiksi suunnittelevan Karjalan irrottamista Neuvostoliitosta ja valmistelevan salaliittoa Suomen kiihkokansallisten piirien kanssa.

Tuhotessaan suomenkielistä kulttuuria, väestöä ja sen johtajia Karjalassa vuosina 1934-38 Moskova käytti hyväkseen karjalankielistä oppositiota, joka oli alun alkaenkin vastustanut alueella toimeenpantua suomalaistamista. Sen vuoksi ei ole yllätys, että karjalan kirjakieltä alettiin määrätietoisesti kehittää. Suomenkielisen väestön määrä Karjalassa putosi vuoden 1934 tasosta (20 000 henkeä) vainotoimien seurauksena talvisotaan mennessä noin kolmasosaan.

Kuin kohtalon ivaa oli se, että viimeisiä hengissä selvinneitä suomalaisia tarvittiin jälleen jo muutaman vuoden kulluttua, syksyllä 1939, kun Neuvostoliitto ryhtyi perimään sille Molotov-Ribbentrop-sopimuksessa 23.8.1939 luvuttuja saataviaan. Jopa Terijoen hallitukseen jouduttiin 'ministereitä' etsimään eri puolilta Stalinin vankileirien saaristoa. Joka tapauksessa syksyllä 1939 näytti itsestään selvältä että Neuvostoliitto, tarkemmin ottaen Leningradin sotilassiipi, pääsisi tuota pikaa toteutta-

maan sen, mistä Gylling ja kumppanit olivat Itä-Karjalassa haaveilleet.

Suomalaisten punaisten kohtaloista Neuvosto-Karjalassa on toki Suomessa tiedetty melko paljon, mutta tietojen luotettavuutta on ollut vaikea tarkistaa. Lisäksi liikkeellä on ollut legendoja ja monenlaista hyvinkin ristiriitaista ja myytistä informaatiota. Tässäkin mielessä Kangaspuron huolellinen ennennäkemättömän laajaan alkuperäisaineistoon perustuva analyysi on pitkä harppaus eteenpäin. Tutkija on hyödyntänyt kaikkea mahdollista saatavilla olevaa materiaalia niin Helsingissä, Petroskoissa, Pietarissa kuin Moskovassakin; tärkeimmistä arkistoista mainittakoon Venäjän federaation, Karjalan tasavallan, Venäjän ja Neuvostoliiton sekä Suomen kommunististen puolueiden sekä molempien maiden ulkoministeriöiden arkistot. Kangaspuro on saanut käyttöönsä myös NKVD:n aineistoa, mikä tuntuu vieläkin lähes uskomattomalta. Erityismaininnan ansaitsee myös se, että hän on pyrkinyt tunkeutumaan myös lähteissä niin lähelle perustasoa kuin mahdollista. Paikallisia väriä on haettu niin Moskovan, Pietarin kuin Petroskoinkin arkistoista.

Yhdelläkään sivulla Kangaspuro ei tyydy pelkän puoluefraseologisen materiaalin esittelyyn tai pinta-analyysiin. Hän huomauttaa (s.34) osuvasti: "Arkistojen luotettavuutta testattuani havaitsin nyrkkisäännöksi sen, että mitä useamman portaan kautta aineisto on kulkenut, sitä tarkoituksenmukaisemmaksi se on yleensä muokattu. Informatiiv-

visimpia aineistoja ovat pääsääntöisesti olleet kirjeenvaihdot ja puolueen toimitsijoiden ja tarkastajien välittömästi matkoiltaan laatimat vapaamuotoiset raportit. ... Mitä korkeammalle tasolle vallan hierarkiasa mennään sitä suurempi todennäköisyys on, että kokouspöytäkirjoja ja niiden aineistoja on korjailtu ja manipuloitu jälkikäteen.”

Lähdekritiikki ja lähteiden käyttö totalitarististen tai autoritaaristen yhteiskuntien lähihistorian tutkimuksessa vaatii yleisemminkin erittäin suurta kompetenssia. Totalitarismi jättää myös virallisiin arkistodokumentteihin oman järjestelmänsä ideologisoituihin totuuksiin kiinnäytetyn ja olemassa olevaa todellisuutta vastaamattoman jäljen.

Kangaspuro ei ole tyytynyt rakentamaan tutkimustaan vain arkistojen avautumisen ja uusien lähdelöytöjen varaan. Hän on kytkenyt problematiikkansa laajempaan historialliseen prosessiin, eli siihen, miten nationalismia käytettiin Neuvostoliitossa liittovaltion alueella asuvien kansallisten vähemmistöjen hallitsemiseen. Tästä syystä Kangaspuro on johdantoluvussaan esitellyt varsin laajasti nationalismin teoriaa ja historiaa käsittelevää tutkimuskirjallisuutta (mm. Anderson, Hobsbawm, Hroch, Smith) ja tuottanut käsitteistöä omaa työtään varten. Käsitteistön erittely ei ole tässä tapauksessa jäänyt vain johdantokappaleen akateemiseksi koristukseksi, vaan Kangaspuro on onnistunut harvinaisen hyvin myös operationalistamaan käsitteensä omassa analyysissaan.

Erittäin pätevästi Kangaspuro osoittaa väitöskirjassaan nationalismin ja kansallisvaltion synnyn välisen yhteyden. Hän on tehokkaasti käyttänyt mm. tšekkiläisen Miroslav Hrochin ns. ABC-käsiteapparaattia, jossa kansallinen herääminen kytketään tiukasti yhteiskuntakehityksen eri vaiheisiin. Tällä Kangaspuro perustelee nationalismin systemaattista käyttöä bolševikkien politiikassa. Neuvostoliitto rakensi alueellaan asuvista kansoista yhtenäistä valtiota ja kansakuntaa pääosin kahdessa vaiheessa: ensin kansallisten tasavaltojen kansallista identiteettiä voimistaen, pääosin 1920-luvulla, sitten yhtenäistä neuvostokansalaisen yläidentiteettiä suositamalla 1930-luvun ensi vuosista alkaen.

Nationalismia voidaan luonnehtia, kuten Kangaspuro osuvasti toteaa, Neuvostoliiton kannalta sekä 'ongelmaksi että sen ratkaisuksi'. Toisaalta (iso)venäläisyys, toisaalta runsas monikansallisuus ja etenkin se, tilanne että neuvostomaan reuna-alueilla asui useita sellaisia vähemmistökansoja, joilla oli rajan takana samaa kansallisuutta edustava, Neuvostoliittoon vihamielisesti suhtautuva naapuri. Karjala oli tästä yksi esimerkki monien joukossa. Tässä tilanteessa Neuvostoliiton johdolle tarjoutui tilaisuus käyttää vähemmistökansojen nationalismia eräänlaisen hajota ja hallitse-politiikan välineenä, milloin nostaa, milloin tukahduttaa sitä, ja panna vähemmistökansoja ja venäläisiä vastakkain, aina sen mukaan, mikä oli Neuvostoliiton oma valtapoliittinen intressi. Tästä syystä ei

ole mikään ihme, että Stalin käytti kansallisuuskysymystä suurten vainojensa polttoaineena. Tämä selittää myös sen, että Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikka on ollut aina täynnä äkkikänteitä ja yllätyksiä, ja näin oli myös Neuvosto-Karjalassa.

Kuten Kangaspuro (mm. Fitzpatrickin ja Noven tutkimuksiin viitaten) toteaa, Stalin sai vainotoimilleen myös laajaa tukea sekä tavalliselta kansalta että byrokraateilta, jotka katsoivat itse siitä hyötyvänsä. Neuvosto-Karjalan 1920- ja 1930-luvun kohtaloiden sijoittaminen tähän kokonaisuuteen on Kangaspuron tutkimuksen suuria ansioita.

Kangaspuron teos on volyymiltan niin laaja ja perusteellinen, että ei olisi oikein kohtuullista sanoa, mitä siitä vielä puuttuu ja mitä aspekteja olisi voinut käsitellä enemmän. Muutamia asioita haluaisin kuitenkin ottaa esille. Kansalaisten elämä ja elinolot sekä mahdollisuudet vaikuttaa niihin ovat jääneet katveeseen. Tätä rajausta tosin puolustaa tutkimuksen otsikko.

Neuvosto-Karjalassa vahvaa jalansijaa pitäneen kreikkalais-katolisen eli ortodoksisen uskonnon roolia Kangaspuro ei ole pohtinut juuri lainkaan, vaikka juuri sillä oli aivan ensisijainen merkitys karjalaisten kielen ja lukutaidon oppimisen kannalta. Juuri sitä tosiasiaa, että karjalaiset olivat uskonnon kautta kiinnittyneet venäläisperäiseen kulttuuriin, joutui Kremlkin käyttämään hyväkseen ryhtyessään yhteistyössä karjalaisten kanssa 1930-luvun puolivälissä nujertamaan suomalaisia.

Myös tutkimuksen keskeisten henkilöiden elämää olisi voinut valaista hiukan tarkemmin, semminkin kun esimerkiksi Edvard Gyllingin lopullisesta kohtalosta on Suomessa kierrellyt monia ristiriitaisia käsityksiä. Lukija olisi kaivannut kautta linjan hieman enemmän tietoa myös Suomen poliittisesta kehityksestä. Tätä lukija voi vaatia sen vuoksi, että Kangaspuron yksi pääteesejä on se, että Neuvostoliiton Karjalan -politiikka oli nimenomaan reagointia siihen, mitä Suomi teki ja miten Kreml kulloinkin näki Suomen mahdollisena uhkatekijänä.

Kangaspuron tutkimuksen rakenne on onnistunut ja suorastaan arkkitehtonisen sopu-suhtainen. Hän kykenee sijoittamaan monipolvisen ja nopeita käänteitä sisältäneen problematiikkansa rakennekokonaisuuteen, jonka hallitseva tekijä oli Neuvosto-Venäjän/Neuvostoliiton reagointi Luetis-Venäjän geostrategiseen tilanteeseen. Siitä juontui myös Neuvostoliiton kulloinenkin Karjalan-politiikka. Suomalaisista punaisista tuli sekä tuon politiikan toteuttajia että uhreja. Ensin heidät johdatettiin 'luvattuun maahan', jossa he saivat tehdä miltei mitä hyvänsä, haaveilla jopa punaisesta Suur-Suomesta tai Karjalan alkukodista nousevasta Pohjolan Neuvostotasavallasta, joka eroaisi Neuvostoliitosta irrottaakseen karjalaiset epähistoriallisesta yhteydestään Venäjään ja johdattaakseen heidät alkupe räiseen suomalais-ugrilaiseen yhteyteensä. Kun maailmantilanne muuttui ja suomalaiset alettiin kokea Kremlissä uhaksi, heidät poljettiin säälimättä

ja lähes sananmukaisesti Karjalan pohjattomiin soihin.

Seppo Hentilä

Kypärästä päivähoidtoon

Jyrki Smolander: Suomalainen oikeisto ja 'kansankoti'. Kansallisen Kokoomuksen suhtautuminen pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin jälleenrakennuskaudelta konsensusajan alkuun. Bibliotheca Historica 63. SKS. Helsinki 2000. 342 s.

■ Kokoomus on tutkimuksen kohteena selvästi murtautunut näkyviin siitä paitsiosta, jossa se vielä 10–15 vuotta sitten oli. Tuolloin "suomalainen oikeisto" käsitettiin varsin usein sen mukaan, mitä tiedettiin tai otaksuttiin suomalaisesta äärioikeistosta – useinkaan problematisoimatta, missä määrin tällä äärioikeistolla oli edes oikeiston piirissä todellista valtaa muutoin kuin sinällään merkittävänä, mutta lyhytkestoisina murrosaikoina. Ilmiö on ollut toki siinä mielessä yleismaailmallinen, että oikeistoradikaalit/"fasistit" ovat yleensäkin keränneet enemmän huomiota kuin epädra maattiset ja arkiset konservatiivit.

Jyrki Smolanderin tutkimus on puoluetutkimusta, mutta hänen valitsemansa teema on tähänastisen puoluetutkimuskulttuurin kannalta jopa epätavallinen. Kun hänen väitöskirjansa vie lukijan toisen maailmansodan jälkeisen kokoomushistorian vielä lähes tutkimmattomalle maaperälle, kohteeksi ei olekaan valittu perinteisiä valtakysymyksiä tai yleisiä aatehistoriaa. Tekijä mainitsee – tosin ehkä hiukan turhaankin kuin syntiä tunnustaan – suunnitelleensa aluksi tutkivansa Kokoomuksen siirtymisestä Paasikiven–Kekkonen linjalle, mutta päätyneensä sitten puolueen hyvinvointivaltio politiikkaan. Tätä voidaan pitää avartavana, haastavana ja samalla poikkeuksellista työpanosta vaativana ratkaisuna – sukeltamisena erikoisteemaan, kun tekijä joutuu samalla kartoittamaan yleislinjojakin miltei neitseelliseltä maaperältä. Keskittyminen puolueen toimintaan sen yhdellä alueella on väitöskirjan sekä vahvuus että joskus heikkous, joskin vaaka asettuu selkeästi vahvuuden puolelle.

Smolanderin tutkimusaihe on merkittävä monelta eri kannalta katsottuna. Keskustelu hyvinvointivaltiosta, sen malleista ja muodoista on ollut etenkin lamavuosista alkaen sekä Suomessa että laajalti muuallakin yhteiskunnallisen keskustelun hallitsevia piirteitä. Siihen on kytkeytynyt tekijöitä, jotka koskevat konkreettisesti ihmisten arvoja ja perusturvallisuutta. Hyvinvointimallia on sekä puolustettu että vastustettu, on pohdittu sosiaalisen koneiston vaikutusta kansainväliseen kilpailuky-